

Voor álle kinderen

*Risicovol spelen voor kinderen
met een beperking*

Annemieke Oostveen

Pedagoog, MSc

Álle kinderen zoeken uitdaging,

Die drive is intrinsiek èn inclusief!

Even voorstellen

Annemieke Oostveen

- Pedagoog (MSc)
- Integratief Kinder en JongerenCoach – Counselor.
- Hogeschooldocent PMKE
- > Kinder- en JeugdPraktijkDeventer
- > De Rode Ton

Risicovol Spelen en Diversiteit

Actualiteit

Risicovol spelen

Meerwaarde voor specifieke doelgroepen

Visie op kinderen en ontwikkeling

Wat betekent dit voor onze taak en rol?

Loose parts voor diversiteit

Motivatie vanuit de praktijk;
Max gaat het aan!
En integreert zijn nieuwe ervaring!

Lessen uit de praktijk

- Een groot **zelfhelend** vermogen; daar waar het beeldenrijk is
- Kind weet het, kan het en doet het **zelf**; proces bevorderen
 - Tempo van de cliënt
 - Vertrouwen op de taal van het kind
- Unieke binnenwereld, unieke aanpak, doen wat nodig is
- Soms moet eerst een verbinding gemaakt worden (associatiebanen) zodat er weer nieuwe ervaringen in het leven kunnen worden opgedaan

www.kinderpraktijkdeventer.nl

Zelf in actie

Ze zoeken, vinden, initiëren,
proberen uit, stellen bij, doen
het.

- Kinderen nemen
verantwoordelijkheid en
instrueren hun speelmaatjes zelf
..als het er echt toe doet

En zo bepalen ze steeds zelf hun
grens en maken afspraken.

Actuele ontwikkelingen

- Buitenspelen veranderd in één generatie (louv, 2007)
- Overbeschermingsparadox (Furedi, 2001)
- Dagelijks 230 kinderen op SEH. Veiligheid.nl
- Gebruik TV, smartphone, computer
- Risicomaatschappij (Beck, 1986)
- Ouders zien speelmogelijkheden van vroeger niet mee (Gill, 2007)
- Groei aantal kinderen jeugdzorggebruik sinds 2015

NOS Nieuws • Woensdag 26 april 2023, 12:03

**Aantal jongeren in jeugdzorg onveranderd,
grote verschillen tussen gemeenten**

 Nederlands Jeugdinstituut
Jeugdhulpgebruik blijft stijgen

2. Wat is Risicovol spelen?

Spannende en opwindende vormen van spelen waar plezier en angst door elkaar heen lopen, met onzekerheid en het risico op bezering (Sandseter, 2010).

Risky play: thrilling and exciting forms of play where fun and fear interlace that involve uncertainty and a risk of physical injury. ‘ScaryFunny’

Elementen:

- Kans op bezering
- Verschil risico en gevaar (Tovey, 2007)
- Eigen keuze van het kind

Zes categorieën

1. Snelheid: schommelen, glijden, fietsen, rennen
2. Hoogte: Klimmen, muurtje, springen, speeltoestel
3. Ruig spel: met stokken spelen, stoeien, pakkertje
4. Riskante gereedschappen: hamer/ timmeren, messen, zaag
5. Bij gevaarlijke elementen: vuur, water, rotsen
6. Verdwijnen: Spelen zonder toezicht, afzonderen, verstoppen

(Sandseter, 2007)

Risicovol spel 1-4 jarigen

- Voor 2-3 jarigen hetzelfde als 4+
- Voor 1-jarigen: Exploreren en testen van de omgeving en hun lichaam en de relatie hiertussen: emotioneel en ervaringsgericht

Uitbreiding categorieën:

- *Playing with impact*: zichzelf of een ding laten botsen
- *Vicarious risk*: 'plaatsvervangend', kijken naar risico-spel anderen, als voorfase, al om van te leren, zelfde emoties mogelijk

(Kleppe, 2017b)

Wat zou jij doen?

Meerwaarde

- Ontwikkelen **risico-competentie** om zichzelf te beschermen (Lavrysen et al., 2017)
- Stimuleert de **veerkracht** en **weerbaarheid** (Gill, 2007)
- Vergroot het **zelfvertrouwen** (Lester & Russel, 2008)
- vergroot **creativiteit**, leert kinderen hun grenzen verkennen en hun **kwaliteiten** ontdekken (Tovey, 2011)
- komt ten goede aan hun toekomstig leven als een **autonome en competente** volwassene (Ungar, 2007/2008).
- Angststoornissen komen meer voor bij kinderen die niet geleerd hebben risicovolle uitdagingen aan te gaan (Sandseter & Kennair, 2011).

3.

We duiken in de meerwaarde van het risicovol spelen voor de speciale doelgroepen

Inclusief buitenspelen

- Grofweg 10% van de Nederlandse kinderen heeft een lichamelijke zintuigelijke of verstandelijke beperking. Zij spelen veel minder buiten en 85% heeft geen vriendjes in de buurt. (St Gehandicapte kind, 2023)
- 10 % van de kinderen tot 12 jaar als neurodivers aangemerkt, (En van de jongens tussen 8 en 12 jaar is dat 20%) (CBS, NJI, 2024)
- Extra belangrijk om zich spelend te kunnen ontwikkelen, zelfvertrouwen te krijgen en vriendschappen op te bouwen met leeftijdgenootjes in de buurt. Door van jongs af aan samen te spelen, leren kinderen met en zonder handicap dat het volstrekt vanzelfsprekend is dat iedereen gewoon meedoet.

Samen spelen vormt de basis voor samen leven.

- www.SamenSpeelnetwerk.nl (2025) / zie de tips ter bevordering!

Extra belang risicovol spelen voor kinderen met beperking

- Autonomie en besluitvorming. Rechten kunnen benutten (Grady, 2020)
- Emotionele gezondheid: Anti-phobic effects (Sandseter 2011) – Er is co-morbiditeit angst bij handicap.
- Fysieke gezondheid. ADHD, ASS, LVB meer kans op obesitas (Zablotsky ea 2019) . Ook bij fysieke beperking, nieuwe kansen vinden. Hogere spelbetrokkenheid geeft meer inspanning
- Sociale competentie en empathie. Extra oefenruimte nodig tbv vaardigheid. Uitsluiting, gebrek aan gelegenheid ruig spel (staan we minder toe)

Inclusie vraagt sterkere samenspeelcultuur

- Veilig en welkom voelen
 - Je eigen ding kunnen doen
 - Samenspelen wel kunnen, niet hoeven
 - Maakt mogelijkheden van materiaal en spullen rijker
-
- Fysieke toegankelijkheid
 - Sociale toegankelijkheid!

4. Visie op ontwikkeling en stimulering

Inpassen of zich uitdrukken? Ontdekken!

Een relatie aangaan met de wereld, hechten (Bowlby, 1969)

Belang van spelbetrokkenheid voor welbevinden en groei (Singer, 2014) 'Singeren', presentie van volwassenen bij de ontdektocht van het kind

De economische principes in opvoeding; fabriceren of vormen? (Wienen, 2021).

In plaats van nieuwsgierig naar het individuele kind, zijn we doelgericht met kinderen. Als professionals werken we vaak met testen en schoolcijfers zijn als KPI's

“Wie moet er passen?” over passend onderwijs (De Bruin , 2022)

Visie Korczak op kinderen

- Het kind heeft recht op de dag van vandaag
- Het kind heeft recht te zijn als het is
- Het kind heeft recht op een eigen leven.

Perspectief kind: drempels

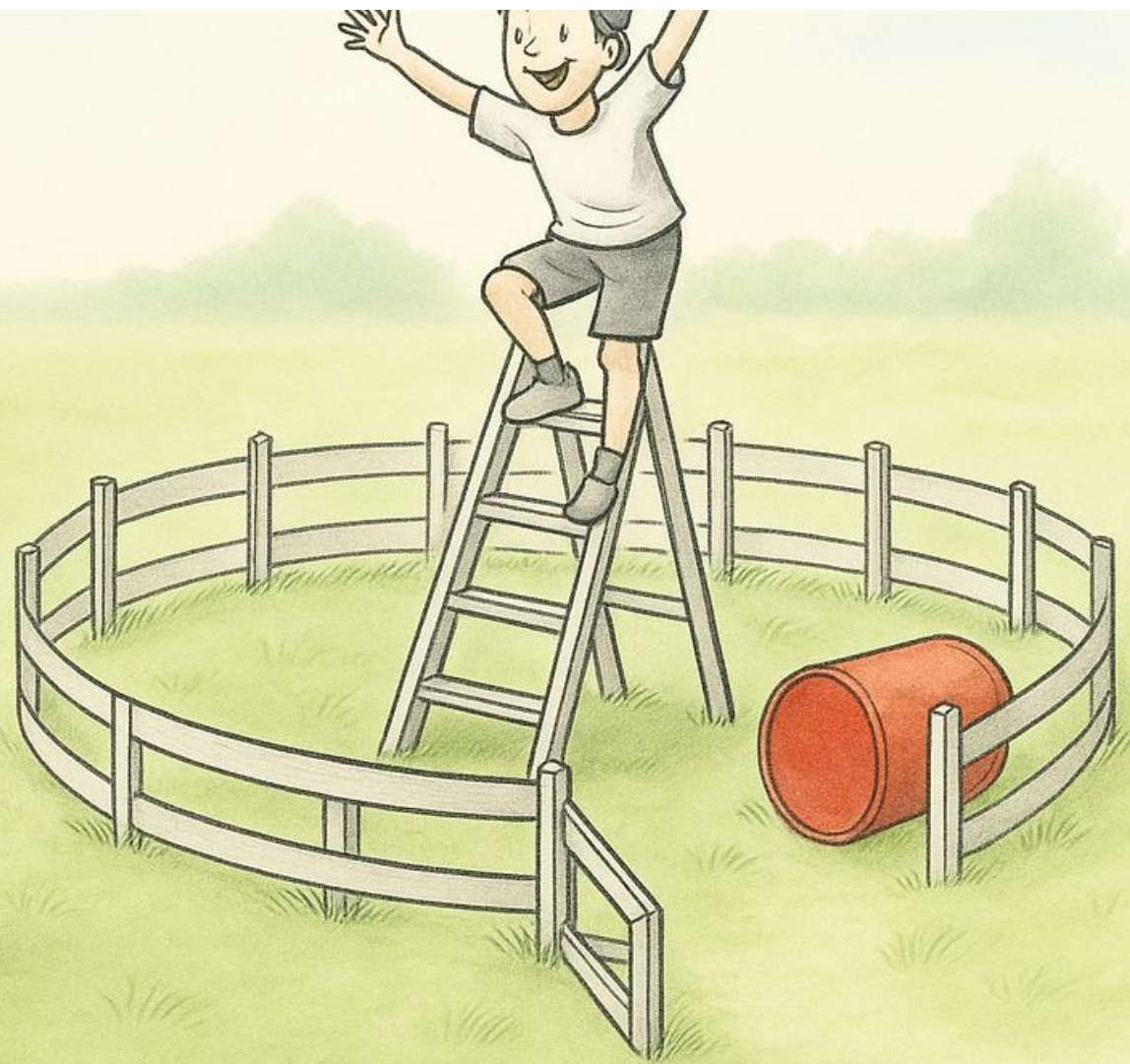
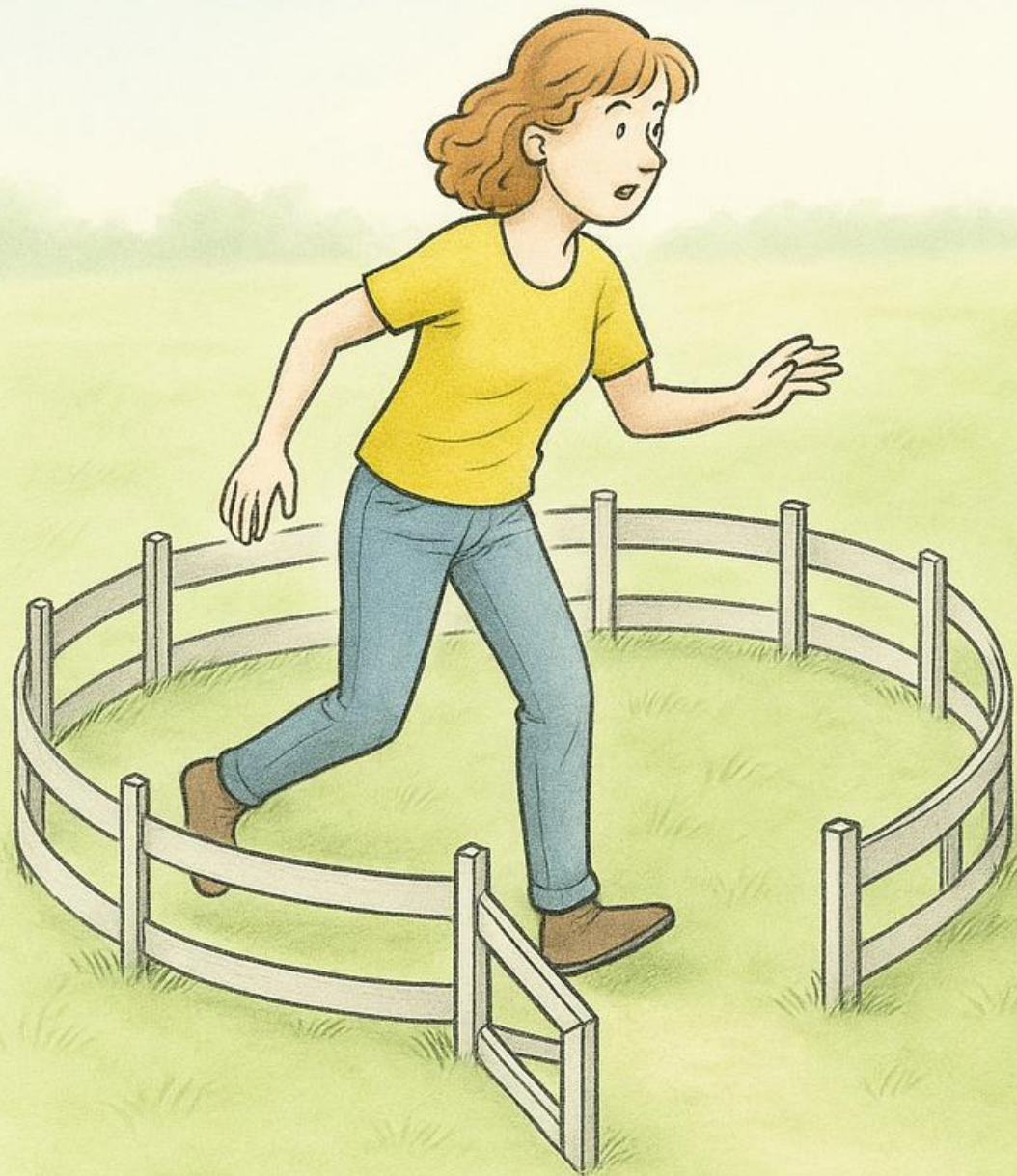
De mentale checklist bij het aangaan van risico-spel (Van Rooijen, 2014)

- **Mogen, mag ik?** Kinderen bedenken of wat zij gaan doen ‘mag’ van hun ouders of begeleiders.
- **Willen, wil ik het?** Een kind vraagt zich af of het leuk, spannend, uitdagend genoeg is.
- **Durven, durf ik?** Als laatste bedenken zij of ze het durven of niet. Dit is hun eigen keuze of ze worden aangemoedigd door het kijken naar andere kinderen.
- **Doen, ik ga het doen!** Na deze laatste ‘drempel’ gaat het kind het risico aan.

5. Onze rol

Respectvolle relatie als basis!

- De verandering in relatie die het vraagt
- Kind zijn eigen wereld
- Erken je eigen gevoel en je eigen grens in dit contact. Respecteer je grens en/of verleg deze iets.
- Reflectie: Vraag je af: Wiens agenda is het?

Jouw eigen grens

Wanneer loop jij jouw tuin uit?

Hoe kan het wèl?

Wat wel

- Continu observeren en niets doen,
- Grenzen registreren, erkennen, zorgdragen en onderzoeken
(van lichaamssignalen naar emotie naar de realiteit)
- Wacht met ingrijpen: wat zie je het kind doen? Verandert het de omgeving
- Individuele verschillen bespreken en waarderen
- Bereid zijn grenzen te verleggen in het belang van het kind
- Bewuste risico-afwegingen maken, dialoog hierover voeren
- Voorbereiding, EHBO, spullen beschikbaar maken..

Gaan herkennen! Wat doen ze wel

- Ervaren kinderen dat er een risico is?
- Nemen ze eigenaarschap / verantwoordelijkheid?
- Onderzoeken ze verandermogelijkheden
 - Veranderen ze zelf de omgeving
 - Veranderen ze zichzelf (houding)
- Hebben ze plezier
- Maken ze de afweging

The more risks you
allow children to take,
the better they learn
to take care of
themselves...

— Roald Dahl, My Year

To do voor de inclusieve doelgroep

> Gebruik TRiPS-instrument om houding t.o.v. risico in kaart te brengen (Grady et al., 2020): Nieuwe houding

- Intensiever ongezien observeren, Initiatieven herkennen, evt Parrallelspeel inzetten , diverser speelaanbod
- Ontwerpprincipes inclusieve speelruimte: natuurlijk, gevarieerd, aanpasbaar (Wenger & Lynch, 2023)
- Loose Parts beschikbaar maken

Loose parts:

Werken met de speelwaarde van spullen

Meerwaarde voor inclusieve speelomgeving: het doet appèl: ze gaan (het) áán!

Rijke mogelijkheden, variatie, aanpasbaar, eigen regie

- Speelwaarde leren beoordelen
- Beschikbaar maken
- Oplossen: opbergen, verzamelen, het aanzien van de spullen.. (dit zijn problemen op onze agenda)
- Bij speciale doelgroep *soms* ook:
 - In parallel spel mogelijkheden laten zien of
 - Door frustraties heen helpen voor het risico wat er achter ligt?
 - Jouw idee? We pionieren!..

Het vrij (en risicovol) spelen van kinderen:

‘Spelen is een proces dat **vrij** is gekozen, **zelf** aangestuurd en **intrinsiek** gemotiveerd.

Dus,

- kinderen bepalen en controleren zelf de inhoud en intentie van hun spel,
- door het volgen van hun eigen instincten, ideeën en interesses,
- op hun eigen manier met hun eigen redenen.’ (PPSG, 2005)

Waarom het het risico waard is

Zonder risico, geen groei (Caprino, 2018)

Risicovol spel is een recht én noodzaak

Inclusieve speelgelegenheden = ruimte voor avontuur en ontwikkeling:
diversiteit

Discussie

- Welke belemmeringen zie jij om inclusief risicovol spelen aan te bieden?
- Hoe kan het wèl?

Wat ga jij morgen doen?